

Opinii privind stabilirea naturii litigiului referitor la despăgubirile determinate de un accident de muncă

Judecător Alina Trandafir
Curtea de Apel București
Prof. univ. dr. Tiberiu Medeanu
Facultatea de Drept și Științe Administrative
Universitatea de Vest Timișoara

Work accidents have been regulated and defined by the Law no. 90/1996 and the Law no. 319/2009, according to which claims related to work accidents are to be heard by the Territorial labour inspectorates that have jurisdiction for the investigation of such events.

Workplace disputes are defined by the Labour Code in a different manner, leaving to courts the jurisdiction to delimit such disputes from the other categories of disputes that belong to another subject matter jurisdiction.

These two concepts are not synonymous, as the fact that a certain event has been included into the category of work accidents is not conclusive in establishing subject matter jurisdiction.

Some courts misinterpreted these concepts, thus wrongfully determining the subject matter jurisdiction.

Key words: *work accident, travelling accident, workplace dispute, subject matter jurisdiction*

Stabilirea naturii unui litigiu referitor la pretenții de natură civilă are importanță deosebită, pentru că determină cadrul procesual, competența materială a instanței, taxele judiciare și alte aspecte care pot influența soluțiile instanțelor.

Interpretarea eronată a unor prevederi legale poate determina confuzii între litigiile referitoare la pretențiile de natură civilă, litigiile de muncă sau litigiile comerciale, cu consecințe nefavorabile în privința celerității procesului sau a soluției finale.

Aspecte de această natură au existat într-o speță referitoare la despăgubirile de natură civilă solicitate de numiții R.V. și R. E. în urma decesului fiului lor R. I. N. într-un accident de circulație, asimilat accidentelor de muncă de traseu. Prin rezoluția parchetului¹ s-a stabilit că accidentul s-a produs din culpa numitului B. D. A., angajat la aceeași societate, care a pierdut controlul autovehiculului la ieșirea dintr-o curbă, când reveneau de la locul de muncă. Întrucât acesta a decedat s-a dispus confirmarea propunerii de neîncepere a urmăririi penale față de acesta, în baza art. 10 litera g Cod procedură penală.

Părinții numitului R. I. N. au chemat în judecată societatea comercială la care fuseseră angajați cei doi ingineri decedați, societatea care era proprietara autovehiculului achiziționat în

---

¹ Parchetul de pe lângă Tribunalului Sălaj, rezoluția nr. 635/P/2005.

regim de leasing, societatea la care era asigurat autovehiculul și pe părinții conducătorului auto vinovat de accident. Au solicitat să fie obligați în solidar la suportarea daunelor materiale și la daune morale, invocând în drept prevederile art. 998-1003 Cod civil și Codul muncii².

După administrarea probelor a rezultat că părinții conducătorului auto vinovat de accident nu au acceptat moștenirea, astfel că reclamantii au precizat că renunță la acțiune împotriva lor, pentru a reduce cadrul procesual. Prin aceeași precizare s-a majorat cuantumul daunelor morale solicitate de la ceilalți pârâți³. În finalul precizării acțiunii s-a detaliat motivarea în drept, fiind enunțate art. 14 Cod procedură penală, art. 1000 al.1 și 3 Cod civil, art. 1003 Cod civil, art. 46 și art. 171-178 din Legea nr. 90/1996 privind accidentele de muncă și art. 269-275 din Codul muncii.

La următorul termen de judecată societatea angajatoare a invocat patru excepții, printre care și pe cea referitoare la faptul că acțiunea are specificul unui litigiu de muncă, în conformitate cu prevederile art.284 din Codul muncii⁴.

Instanța a admis această excepție și a declinat competența în favoarea tribunalului, cu o motivare succintă, în sensul că „Excepția invocată de S. C. Delta este întemeiată, având în vedere temeiul de drept invocat de reclamant, respectiv dispozițiile art. 269-275 din Codul muncii și art. 46 din Legea nr. 90/1996”⁵.

Reclamantii au promovat recurs, solicitând casarea hotărârii atacate și trimiterea dosarului la Judecătoria Timișoara pentru continuarea judecării. S-a invocat faptul că acțiunea civilă a recurenților este întemeiată pe răspunderea civilă delictuală, prevăzută de art. 14 – 18 Cod procedură penală și art. 998-1003 Cod civil, iar răspunderea pentru accidentul de muncă și prevederile din Codul muncii au fost invocate în subsidiar, pentru că ITM Sălaj a stabilit că accidentul de circulație era asimilat accidentelor de muncă. S-a mai arătat că este evident faptul că reclamantii nu au intenționat să declanșeze un litigiu bazat pe un conflict de muncă, întrucât nici nu aveau calitatea de angajați lipsindu-le calitatea procesuală activă, specifică numai angajaților, conform prevederilor art. 282-284 din Codul muncii. Pe de altă parte, chemând în judecată pe părinții șoferului în culpă și pe proprietarul autovehiculului cumpărat în leasing nu exista cadrul procesual specific unui litigiu de muncă. S-a mai motivat că litigiul de muncă are alte caracteristici în raport cu acțiunea civilă care derivă dintr-o faptă penală, respectiv uciderea din culpă ca urmare a încălcării unor prevederi din Codul rutier, în raport cu care societatea angajatoare are în principal calitatea de parte responsabilă civilmente. Conflictul de muncă la care face referire art. 284 din Codul muncii presupune un dezacord între angajat și angajator, derivat din nerespectarea Codului muncii, situație care nu există în speță. În acest sens a fost depusă practică judiciară și opinii din doctrină.

S-a mai precizat că dacă ar fi acceptată soluția instanței, în faza următoare a judecării ar fi posibil să se admită excepția a 4-a invocată de angajatorul-pârât. În aceasta se preciza că „Părinții nu au fost angajați ai societății, iar acțiunea lor în calitate de moștenitori trebuie respinsă ca fiind făcută de o persoană fără calitate procesuală activă”. Societatea invocase în acest sens prevederile art. 282 lit. a din Codul muncii, care limitează calitatea de subiecți ai litigiilor de muncă numai la angajați⁶.

---

² Judecătoria Timișoara, dos. nr. 4409/325/20 martie 2007.

³ Precizarea de acțiune din 27 noiembrie 2007.

⁴ Excepția invocată de SC Delta la termenul din 15 ian 2008.

⁵ Judecătoria Timișoara, sentința civilă nr. 3020/11.03.2008, nepublicată.

⁶ Completarea la întâmpinare, formulată de SC Delta SRL în 15 I 2008.

La un an de la declararea recursului, instanța a dispus respingerea acestuia, apreciind că litigiul este de muncă⁷. Soluția a fost motivată prin faptul că: „Inspectoratul Teritorial de Muncă a asimilat accidentul cu cele de muncă, atrăgând inexorabil și incidența legislației dreptului muncii”. S-a mai motivat că „Sunt aplicabile prevederile art.44 din Legea nr.319/2006, potrivit căroro angajatorii răspund patrimonial potrivit legii civile, pentru prejudiciile cauzate victimelor accidentelor de muncă, în măsura în care daunele nu sunt acoperite integral prin prestațiile asigurărilor sociale de stat”.

Soluțiile ambelor instanțe sunt greșite, pentru că s-a făcut confuzie între noțiunile „accident de muncă” și „litigiu de muncă”. Chiar din textul pe care l-a invocat instanța de recurs rezultă concluzii contrare soluției adoptate, în sensul că „Angajatorii răspund patrimonial *potrivit legii civile*, pentru prejudiciile cauzate victimelor accidentelor de muncă...”.

Pe de altă parte, răspunderea juridică a angajatorului nu s-a născut în baza contractului individual de muncă, ci în baza unui delict, fapta cauzatoare de prejudiciu fiind infracțiunea deucidere din culpă, săvârșită de un angajat împotriva altui angajat al aceleiași angajator, faptă a cărei latură penală a fost soluționată, rămânând a fi judecată latura civilă.

Pentru a justifica această concluzie poate fi invocată definiția raportului juridic de muncă, anume acea relație socială reglementată prin lege care ia naștere între o persoană fizică și o persoană juridică, ca urmare a prestării unei anumite munci de către prima persoană în folosul celei de-a doua, care, la rândul său, se obligă să o remunereze și să creeze condițiile necesare prestării acelei munci⁸.

Art. 269-275 din Codul muncii se referă la răspunderea patrimonială a salariatului față de angajator. Face excepție numai art. 269, dar nici acesta nu este aplicabil în cauză deoarece se referă la obligația angajatorului apărută în temeiul normelor și principiilor răspunderii civile contractuale. În cauză există însă o răspundere delictuală, specifică prevederilor din Codul civil. Referirea din art. 269 alin. 2 Codul muncii la dreptul salariatului de a se adresa cu plângere instanțelor judecătorești în cazul în care angajatorul refuză să îl despăgubească se referă la răspunderea contractuală, neputând fi extrapolată această situație. Nu există precedente judiciare în acest sens și nici argumente juridice. Următorul capitol din Codul muncii este mai edificator, fiind intitulat „Jurisdicția muncii” iar art. 281 prevede că „Jurisdicția muncii are ca obiect soluționarea conflictelor de muncă cu privire la încheierea, executarea, modificarea, suspendarea și încetarea contractelor individuale sau, după caz, colective de muncă prevăzute de prezentul cod, precum și a cererilor privind raporturile juridice dintre partenerii sociali, stabilite potrivit prezentului cod”. Art. 282 prevede că pot fi părți în conflictele de muncă salariații, precum și orice altă persoană titulară a unui drept sau a unei obligații în temeiul Codului muncii, al altor legi sau al contractelor colective de muncă.

Raportul de muncă se întemeiază în speță pe un contract individual de muncă, iar printre trăsăturile juridice specifice acestuia se numără caracterul personal al acestui contract, care este încheiat *intuitu personae*, în considerarea pregătirii, aptitudinilor și calității persoanei încadrate, astfel încât nu este posibilă transmiterea contractului prin moștenire⁹.

În consecință, părinții persoanei decedate nu pot avea calitate procesuală activă în acțiunea în pretenții în urma unui accident rutier, calificat de către ITM ca accident de muncă de traseu.

De asemenea, pornind de la corelația dreptului muncii cu dreptul civil, se constată că dreptul civil reprezintă pentru dreptul muncii „dreptul comun”, în sensul că atunci când o altă

⁷ Tribunalul Timiș, secția civilă, dec. nr. 576/R/22 aprilie 2009.

⁸ S. Ghimpu, Al. Țiclea, *Dreptul muncii*, Editura Casa de editură și presă Șansa, București, 1994, p. 7.

⁹ Idem, p.141.

ramură de drept nu conține norme proprii care să reglementeze un anumit aspect al unui raport juridic, se apelează la norma corespunzătoare din dreptul civil.

Contractul individual de muncă este una dintre instituțiile dreptului muncii în cazul căreia își găsesc aplicarea numeroase norme ale dreptului comun, precum cele referitoare la condițiile generale ale încheierii contractului, nulitatea acestuia, răspunderea patrimonială pentru daunele aduse celeilalte părți, inadmisibilitatea îmbogățirii fără just temei¹⁰.

În capitolul privind răspunderea patrimonială, în art. 269 al Codului muncii, se prevede că angajatorul este obligat, în temeiul normelor și principiilor răspunderii civile contractuale, să îl despăgubească pe salariat în situația în care acesta a suferit un prejudiciu material sau moral din culpa angajatorului în timpul îndeplinirii obligațiilor de serviciu sau în legătură cu serviciul. În cazul în care angajatorul refuză să îl despăgubească pe salariat, acesta se poate adresa cu plângere instanțelor judecătorești competente.

Prin urmare, Codul muncii face trimitere expresă la prevederile Codului civil care se vor aplica pentru răspunderea contractuală, fără a reglementa în mod expres reguli speciale după care va fi soluționată acțiunea în despăgubiri care se întemeiază pe o culpă delictuală, precum este aceea care există în săvârșirea unui accident rutier soldat cu moartea angajatului.

Deosebirea dintre culpa contractuală și cea delictuală produce consecințe practice de importanță capitală în materie de responsabilitate pentru accidentele survenite cu ocazia executării unui contract. Jurisprudența admite în general că acțiunea derivând din contract este deosebită de cea întemeiată pe culpa delictuală, pentru motivul că obligația contractuală este distinctă de cea de care este ținut față de cealaltă parte a contractului, cât și față de orice terț, anume de a se abține de la comiterea vreunei culpe¹¹.

În materie civilă există o reglementare expresă a răspunderii comitenților pentru fapta prepușilor, în art. 1000 alin. 3 Cod civil, potrivit cu care comitenții răspund de prejudiciul cauzat de prepușii lor în funcțiile ce li s-au încredințat.

Prevederile legale privitoare la răspunderea comitenților au o foarte frecventă aplicare practică nu numai în fața instanțelor civile, dar și în fața instanțelor penale, în acest din urmă caz comitenții fiind chemați să răspundă, ca părți responsabile civilmente, pentru faptele cauzatoare de prejudicii, cu caracter infracțional, săvârșite de prepușilor în funcțiile încredințate. În textele Codului civil nu există o definiție a noțiunilor de comitent și prepus, astfel că a revenit practicii judecătorești și doctrinei sarcina de a preciza conținutul lor, iar printre temeiurile de naștere a raportului de prepușenie se numără și contractul de muncă¹².

Practica judiciară este unanimă în sensul caracterului civil al litigiului care are ca obiect daune materiale sau morale în urma unui accident de muncă, inclusiv în cazul solicitării acestora de către angajat¹³.

Aplicând regulile de interpretare sistematică a normelor de drept invocate, conchidem că este greșită soluționarea excepției de competență materială în considerarea acțiunii în pretenții rezultată din săvârșirea unei fapte delictuale ca având natura unui litigiu de muncă, iar nu a unui litigiu civil, ceea ce ar fi atras competența de soluționare în primă instanță a judecătorei, iar nu a tribunalului, în raport de valoarea obiectului pricinii.

---

¹⁰ S. Ghimpu, Al. Țiclea, *op. cit.*, p. 31

¹¹ C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil român*, vol. 2, Editura All, p. 472.

¹² C. Stătescu, C. Bârsan, *Drept civil, Teoria generală a obligațiilor*, Editura All București, 1992, p. 223-224.

¹³ Înalta Curte de Casație și Justiție, S. civilă, deciziile nr. 3062/2005, nr. 3378/2005; și nr. 4842/2005, nepublicate.